

230 évvel ezelőtt, - 1795. március 25-én Szepesolasziban (a mai Szlovákia területén) - született Vásárhelyi Pál, a Tisza Szabályozás "úttörő,, tervezője

Édesapja Vásárhelyi Mátyás evangélikus kántortanító volt, édesanyja Téglásy-Bekk Mária. Az elemi iskolát szülőfalujában, az algimnáziumot Miskolcon fejezte be. Eperjesen filozófiát tanult, és itt döntötte el, hogy mérnök lesz. A pesti tudományegyetem mérnöki karán 1816-ban diplomázott. 1829-ben rábízták a Duna terep- és vízviszonyainak felvételét. 1835-ben a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává, 1838-ban rendes tagjává választották.

1837-ben a legveszélyesebb sziklazátonyok kirobbantásával befejeződött a vaskapui víziút építése a Dunán, amelynek tervezésében és kivitelezésében is oroszlánrésze volt. Tervei alapján elkészült a Fertőt lecsapoló csatorna, amely a Hanságon biztosította a gazdálkodást.

1846-ban a Tisza szabályozásának tervét két változatban is elkészítette, de többre már nem futotta az erejéből, mert április 8-án a Tiszavölgyi Társulat ülésén a pesti Károlyi-palotában szívrohamban meghalt. A Tisza szabályozása csak részben készült el az ő tervei alapján. A folyó szabályozását végül Pietro Paleocapa velencei műszaki igazgató módosításaival valósították meg. A Tisza és mellékfolyóinak szabályozása – Széchenyi István kezdeményezésére 1846-ban indult meg /további ismertetése lent/.

Az ármentesítési munkák döntő többségét az „Ármentesítő Társulatok „végezték. Az 1867-es Osztrák-Magyar kiegyezésig a Társulatok a Tisza folyó mentén 760,9 km, míg a Körösökön további 447,6 km árvízvédelmi töltést építettek ki. 1870-ig összesen 110 db folyókanyarlati átvágást végeztek, melyek összesített hossza 133,8 km. Az árvízi elöntésektől mentesített árterület nagysága pedig elérte a 13.570 km²-t, amelyet méltán nevezhetjük a „második honfoglalásnak” is. A Tisza völgy lakossága a szabályozást követően dinamikusan emelkedett, a népsűrűség több mint háromszorosára növekedett.

Bár a szabályozási munkák részét képező folyószabályozási, ármentesítési és belvízrendezési munkák nagyrészt az első világháborúig befejeződtek, a vízügyi ágazat által a 2003-2004 években készített Új Vásárhelyi-Terv (Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése) koncepciója a Tisza-völgy árvízi biztonságának a növelésére komplex árvízvédelmi és folyószabályozási beavatkozásokat tartalmaz. A koncepció újdonsága, abban áll, hogy az árvízszintek folyamatos emelkedését már nem az árvízvédelmi töltések méretének további növelésével, hanem az árvízi sükségtározók létesítésével és üzemeltetésével kívánja kompenzálni. Az Új Vásárhelyi Terv I. ütemében tervezett 7 db árapasztó tározó a Tisza felső-, és középső szakaszán 2005-2022 között már megvalósult. Vásárhelyi Pál szellemisége tehát napjainkban is tovább él...

Gyula, 2025.10.08.

Nagy Sándor